

Tenk Tromsø Formingsveileder

STATUS

STYRINGSGRUPPEMØTE 27. APRIL 2023

- Status for arbeidet med formingsveilederen
- Fremdrift mot ferdigstillelse
- utfordringer og risiko

EN LITEN REPETISJON....

Formingsveilederen skal:

- Sikre god design og fremtidsrettede løsninger, hvor varig kvalitet vektlegges.
- Bidra til å løfte våre hverdagslandskap i Tromsø.
- Utfordre, inspirere og bidra til å ta valg som gir klimatilpassede og bærekraftige prosjekter.
- Bidra til at tiltakene i Tenk Tromsø fremstår som helhetlige, men samtidig fremhever stedlige kvaliteter og bidrar til variasjon.
- Bidra til at det skal oppleves som trygt og attraktivt å sykle, gå eller reise kollektivt.
- Basere seg på bred involvering og forankring hos fagmiljøene og beslutningstakere.
- Implementeres og benyttes som verktøy av alle involverte aktører; beslutningstakere, prosjekteiere, tverrfaglige rådgivergrupper og entreprenører.
- Være et omforent arbeidsverktøy for å nå målene Tenk Tromsø har satt seg.

«Målet til Tenk Tromsø er nullvekst i personbiltransport og god framkommelighet for alle, med hovedvekt på buss, sykling, gåing og næringslivstransport» [Om Tenk Tromsø - Tenk Tromsø \(tenktromso.no\)](https://www.tenktromso.no)

Visjon

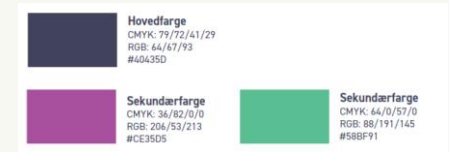
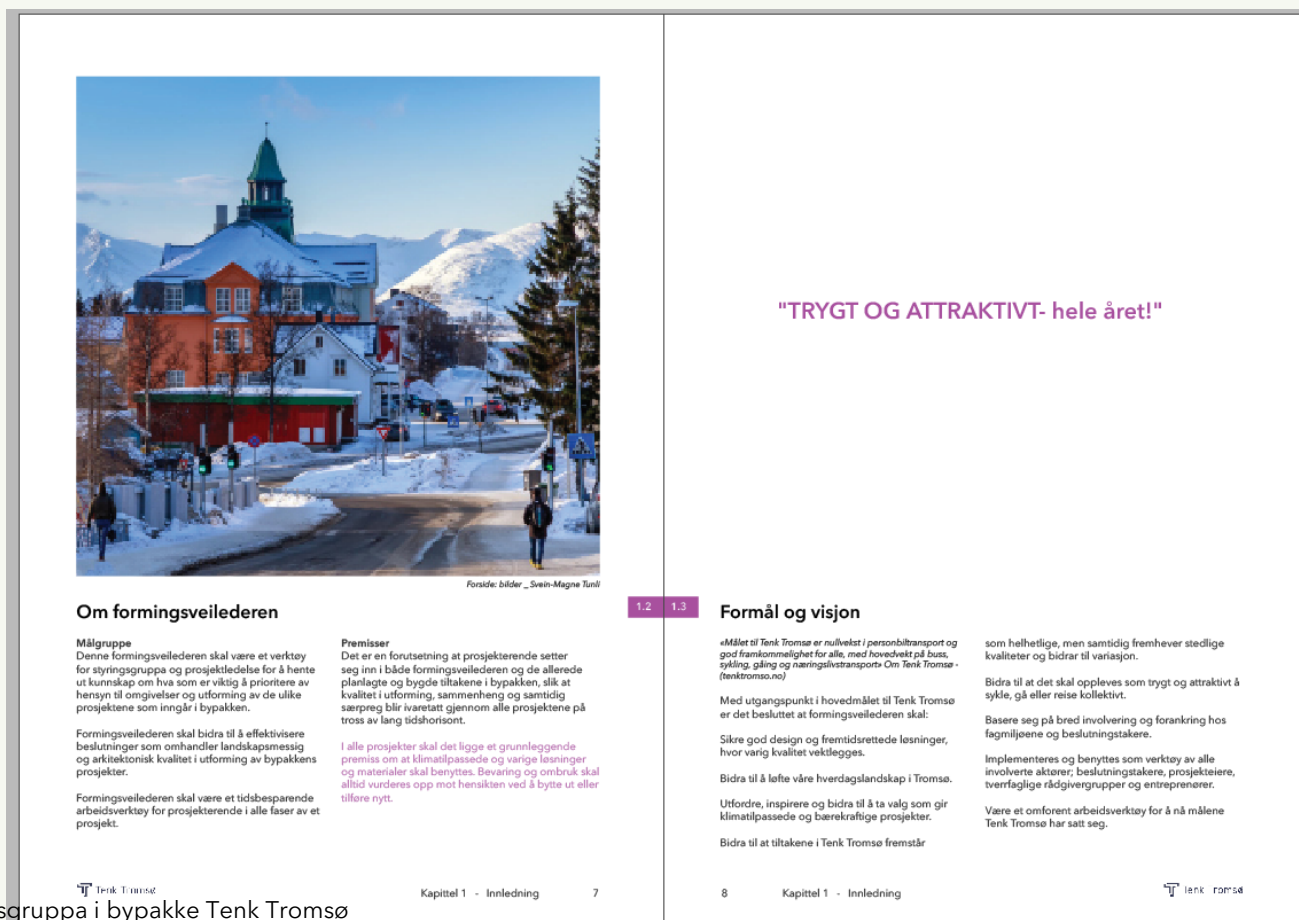
"TRYGT OG ATTRAKTIVT- hele året!"

Prioriteringspyramiden i formingsveilederen og i bypakken

PRODUKTET

- «Tradisjonell» printbar PDF format, stående A4
- Fokus på god lesbarhet på skjerm, også smartphone.
- Tenk Tromsøs nye profilmanual ligger til grunn i utforming av grafisk uttrykk på formingsveilederen

INNHOOLD

1. Kort om bakgrunn, formål og ambisjoner
2. Kort om visuell og stedlig identitet, samt eksisterende forhold og utfordringer som formingsveilederen skal søke å bygge videre på, evt. løse.
3. Generelle føringer som gjelder alle typer prosjekter:
 - Overvannshåndtering
 - Hirerarki visuelle virkemidler («rød tråd»)
 - Terrengforming
 - Fargebruk og materialer
 - ...
4. Temaark: Tematisk gjennomgang av føringer som vil gjelde for ulike typer prosjekter. F.eks. vil ikke temaet «Støyskjermer» være aktuelt i alle prosjekt.
5. Utførelse og drift: Belyser forhold som er ekstra viktig å huske på i forbindelse med utførelse og drift for å ivareta føringene gitt i kapitlene over med henblikk på å skape varige resultat som står seg lenge.
6. Det utarbeides en sjekklister som kan brukes i forbindelse med planlegging og prosjektering for å ivareta de viktigste punktene i formingsveilederen. Denne skal følge som dokumentasjon i alle prosjekter. Eksempler på tema:
 - Kartlegging av snarveier tilstøtende til prosjektet og avklaring av hvilke tiltak som skal utføres eller forhold som må ivaretas (relevant i både reguleringsplan og byggeplan/detaljprosjektering).
 - Skoleveier: er barn og unges møteplasser/hengeplasser kartlagt og ivaretatt i prosjektet? Er det vurdert om denne/disse stedene skal eller kan løstes ved hjelp av belysning, oppholdsplass el.l. for å gjøre det tryggere og mer attraktivt å gå eller sykle til skolen?
 - Drift holdeplasser uten fjernvarme: er det lagt til rette for god brøyting ved alle holdeplassene?
 - Eksempel på sjekklister fra formingsveileder for Bussveien i Stavanger:

TEMA	TYPE	FARGE	MATERIAL	BESKRIVELSE	MERKNADER	OK	AVVIK
UTFORMING							
■ Holdeplass	Leskur	AlkzoNobel-Mars_2525_Sable_p	Pulverlakkert stål	To størrelser: lang 20,1m (standard), kort 16,5m.	Farge er ikke definert som RAL.		
	Informasjonsboks	Børstet	Rustfritt stål/spraylakkert	To seksjoner med informasjon, dekket av glass. En tredje seksjon med billettautomat, ladestasjon, søppelinnkast ol. Boksen spraylakeres mot trafikkert veg.			
	Glasspanel		Glass	Panelbredde 800mm, fire panel mellom hver søyle, grafisk mønster			
	Belegning		Skifer eller granitt	Varmekabler, inndeling 900x300mm			
■ Vegetasjon	Trær; smale/søyleform			Rabatter med trær skal være min. 3m brede.	Henviser til grøntveileder for region vest: Etablering av trær, vegetasjonsbruk / plantevalg mm.		
	Kultiverte planter, stauder			Byområder og lokalsentre, områder i og rundt sentrale vegkryss			
■ Rabatter og trafikkøyer	Naturlik beplantning av trær og busker			Boligområder med spredt bebyggelse, nærings- og industriområder, natur- og kulturlandskap			
	Smale rabatter under 1,2m		Stein, betong, vegetasjon	Steinsettes med naturstein/ smågatestein eller lys betong med preget mønster. Sedum kan benyttes i trafikkøyer der det er lite saltsprut. Figurer i cortenstål eller tilsvarende kan brukes som trafikkskille.	Unngå å fylle smale trafikkøyer og midtrabatter med spesielt skjøtselskrevende vegetasjon.		
	Brede rabatter over 1,2m		Stein, betong, vegetasjon	Gress, permeabelt dekke, mønster i betongdekke. Trær kan etableres i rabatter ≥ 3 m			

INNHOOLD

1 Innledning:

- Bakgrunn/om formingsveilederen (inkl målgruppe)
- Om bypakke Tenk Tromsø (inkl visjon)
- Føringer gitt i strategiarbeid
- Avgrensning (geografisk + i forhold til andre førende veiledere og håndbøker)
- Ambisjon og formål med formingsveilederen

2 Analyse, sted og identitet

- Stedsforståelse og områdebeskrivelse
- Kart med områder, prosjekt/type tiltak
- Identitet (Tromsø- gir stedsspesifikke føringer)
- Eksisterende forhold/ utfordringer/potensiale (relevant for formingsveilederen)

3 Generelle føringer (gjelder alle prosjekter)

- Blågrønnhvit faktor
- Terrengforming
- Overvannshåndtering
- Universell utforming
- Snarvegprosjekter/ kobling til eks nettverk
- "Restarealer"
- Grønnstruktur
- Fargebruk og materialer
- Andre visuelle virkemidler (rød tråd)

4 Tema/ Temaark

- Vegetasjon/beplantning
- Holdeplasser og leskur (inkl sanntidssystem)
- Belysning
- Murer/ forstøtning
- Støyskjermer
- Vegrekkverk og GS-rekkverk
- Gjerdet og håndløpere
- Trapper og ramper
- Møbler og utstyr
- Kulverter
- Gangbru
- Rundkjøringer
- Rabatter og dråper
- Tekniske bygg/Trafo/ ladestasjon
- Skilting

5 Utførelse og drift

- Anleggsfase
- Driftsfase

6 Sjekklister

Foreløpig innholdsfortegnelse/struktur. Utklipp fra skissebrettet vårt i Miro.

Bilde: innhold_kreditering

Bilde: innhold_kreditering

Bilde: innhold_kreditering

Bilde: innhold_kreditering

Bilde: innhold_kreditering

Murer

GENERELT

Støttemurer av ulike størrelser vil bli et viktig verktøy for å spare plass. Det vil også være et fremtredende arkitektonisk element i vegbildet. Av ulike årsaker vil det være naturlig at ikke alle murer vil kunne være bygget i samme materiale. Likevel skal helheten kunne ivaretas gjennom god kvalitet i utforming og utførelse.

For store murkonstruksjoner skal monotonien forhindres, blant annet ved hjelp av variasjon i materialbruk i mur, og man skal vurdere bruk av f.eks. hardføre klatreplanter og trekledning.

MATERIALER:

1. Naturstein: Enten som tørmur eller forblending. Prioriteres høyest nærmest sentrum, og der store murer står eksponert i omgivelsene
2. Kombinasjon av plasstøpt betong og naturstein
3. Plasstøpt betong: Type forskaling skal vektlegges i utformingen (bordforskaling, relief, "utsmykning" iht. gjeldende formspråk)
4. Betongelement: Dette brukes som unntak der murene ikke ligger eksponert mot omgivelsene, eller der andre faglige vurderinger

Støyskjermer med enåle variasjoner

Skjerm mellom husfaser opprettholder karakteren i området

Gabionmur med villin

Treskjerm i kombinasjon med natursteinsmur

Støyskjerm med glassfelt

Støyskjermer

GENERELT

Plassering, utforming og lengde på støyskjermingen er avgjørende både for opplevelsen av området og for bevegelsesmulighetene på tvers av Busuveien. En lang ensformig støyskjerm bør unngås og ulike farger, uttrykk og utforminger kan bryte monotoni. Det er ønskelig med stedstilpassede støyskjermer

PLASSERING

Støyskjermer bør plasseres og utformes slik at de ikke endrer viktige utsiktspunkter, landemerker, kulturminner, kulturmiljø eller den historiske lesbarheten av disse.

- Tosidig støyskjerming bør unngås for å hindre at strekningen blir statisk og monoton, og at man da

MATERIALER:

Støyskjermer skal være støyskjermer.

1. Ved valg av kledning skal det tas hensyn til treetts levetid, overflatebehandling og evt. avrenning til naturen. Kebonytreverk er bærekraftig, holdbart og trenger ikke vedlikehold.
2. Gabionmurer består av gitterkurver med stein. Disse tåler å bli beplantet uten fare for fuktskader i muren. Murene bygger noe i bredden.
3. Mot naturområder kan grønne støyskjermer av pil benyttes i mindre mengder. Det anbefales varmebehandlet pil pga. holdbarhet, evt. i kombinasjon med flettet pil uten bark. Disse kan tilplantes med eføy der det er ønskelig.

Eksempel: TEMAARK BELYSNING

Vegbelysning_Eigersund kommune

Vegbelysning_Multilux

Bilde: Vegbelysning LED_Mayja

Gjerde/levegg/miljøskjerm og benk med LED_Asplan Viak

GS-belysning_Fagerhult

Ullevålkrysset GSbru_EFLA

Kanebogen kryssområde_Asplan Viak

Belysning

GENERELT

Belysning er et sterkt virkemiddel for å skape opplevelse av helhet og god lesbarhet i et større og sammensatt prosjekt. Belysning, i en eller annen form, vil være en del av samtlige prosjekter i bypakken.

- Skal tydeliggjøre trafikkbildet for alle bruke.
- Det skal være tilstrekkelig belysning i alle anlegg. Unødvendig belysning og blending skal unngås.
- Det velges ensartede løsninger for å skape sammenheng og lette drift og vedlikehold.
- LED-armaturer
- I større prosjekter skal det utarbeides lysberegninger og planer som viser belysningshierarki

VEGBELYSNING:

Armaturer på belysningsstolper med jevn spredning understreker det lineære forløpet i trafikken. Vegbelysning skal dekke store areal og lysrommet blir relativt stort. Det må tas hensyn til opplevelse av veglyset for myke trafikkanter og fra inntilliggende naboeiendommer.

- Kontinuerlig tverrfaglig koordinering skal gjennomføres for å unngå konflikt mellom infrastruktur over og under grunnen og vegetasjon i veganlegget.
- Armaturtyper:
- Fargebruk og lystemperatur:

4.3

BELYSNING GANG OG SYKKELVEG

Belysning dedikert mye trafikkanter på gang og sykkelveg og fortau. Lave stolper med kort intervall som skaper et mindre "lysrom" enn vegbelysning gjør, og er bedre tilpasset en menneskelig skala enn vegbelysning.

- Universell utforming:
- Lystemperatur:
- God tilpassing til eksisterende og ny vegetasjon:

EFFEKTBELYSNING:

- Som retningsgivere, god universell utforming
- Som særskilt belysning for å markere fotgjengeroverganger.
- For å markere et sted eller punkt av særlig betydning
- For å fremheve stedlig identitet i et område
- Som elementer for å skape trivsel og opplevelse av økt trygghet

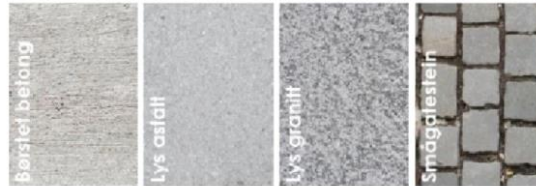
Eksempel: TEMAARK HOLDEPLASSER/LESKUR

Trondheim-S_jil_Miljøpakken

Trondheim_atb

Materialpalett Innherredsvegen_Asplan Viak

Holdeplasser

GENERELT

Holdeplasser skal utformes for å gjøre det trygt og attraktivt å reise med bybussene i Tromsø.

- Holdeplassene utformes slik at det er tydelig hvor man oppholder seg når man venter på busen, og hvordan man skal bevege seg forbi holdeplassen til fots eller på sykkel.
- Alle holdeplasser skal ha universell utforming etter håndbok 278.
- Møblering og utstyr avhengig av antall påstignende passasjerer:
 - 500 passasjerer: Benk
 - 10.000: Leskur med belysning
 - 15.000: Soppelkasse og sykkelparkering
 - Knutepunkt og endeholdeplasser: Sykkelstall
 - Alle plasser skal ha kunstige ledelinjer

UTFORMING

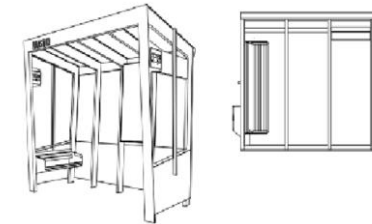
- Alle holdeplasser skal ha fast dekke
- Det skal planlegges for vinterdrift på holdeplassene ved at det settes av tilstrekkelig plass til brøyting mellom leskur og påstigning buss
- Der det ikke er tilstrekkelig plass til brøyting mellom leskur og påstigning buss skal det være snøsmelteanlegg.
- Det skal være taktilt skille mellom holdeplass og intilliggende gang og sykkelveg
- Hvor holdeplass brøytes skal det benyttes kunstige ledelinjer av støpejern. Hvis snøsmelteanlegg kan taktile ledelinjer av betong benyttes.
- Alle holdeplasser skal ha sanntidstavle
- For holdeplasser med leskur integreres møblering i leskur.
- Sykkelparkering i tillegg på endeholdeplasser og kollektivknutepunkt

Moment 08 leskur_Norfax

Brukt i dag City 90_Norfax

Leskur Harstadpakken_Statens vegvesen

4.2 Leskur

GENERELT

I dag er det flere ulike typer leskur i bruk, av ulike utforming og stand. Det bør benyttes ensartede leskur i alle bypakkens prosjekter. Et eget design for bypakkens prosjekter ville kunne sikre en helhet og være en god "Tenk Tromsø-mærke".

Leskur av nyere dato som er iht dagens krav og i god stand bør imidlertid vurderes gjenbrukt, for senere skiftes ut etter behov.

UTFORMING:

- Leskurene skal oppleves som lyse og trygge
- Skal utformes med store glassflater og integrert belysning
- Leskur skal ha benk(er), avfallsbeholder, godt synlig infotavle og integrert sanntidstavle.
- Størrelse på leskur skal tilpasses antall påstignende passasjerer på holdeplassene

MEDVIRKNING: INNSPILL FRA FAGMILJØENE

TFFK 03.03.23

Hva kan formingsveilederen bidra til deres pågående og kommende prosjekter?

Hovedpunkter fra møtet:

- Belysning. Farger på master og effektbelysning.
- Plassering av sanntidssystem, integrert i leskur
- Lukkede leskur?
- Leskur/holdeplasser
- Låsbare sykkelskur
- Fjernvarme for å redusere behov for snødeponi nær skoler f.eks.
- Elbillading og bobilparkering ved innfartsparkeringer
- Klimaavtrykk - hvordan kan det være integrert del av formingsveilederen?
- Rabatter/dråper eget tema. I forhold til føringer på utforming og materialbruk (og bruk av vegetasjon) må man tenke på SHA/HMS.
- Kulverter og gangbru må med som eget tema.

MEDVIRKNING: INNSPILL FRA FAGMILJØENE

SVV 23.03.23

- SVV har store prosjekter med elementer/konstruksjoner som påvirker omgivelsene mye - viktig at de omtales i formingsveilederen
- **Skala** på veianleggene til SVV er stor - dette går ut over myke trafikanter - hvordan ivareta denne trafikantergruppen, dempe inntrykket og gjøre det attraktivt og lesbart?
- **Sanntidssystemet** - viktig i Giæverbukta
- **Sykkelparkering** - riktig stativ (A-stativet?) og plass til brøyting
- **Vinterdrift** og planlegging for sykkel
- **Siktsoner for sykkel** - i håndbøkene er de for små mht. elsyklister i høy fart, bør økes
- **Gruset skulder B=1m** langs sentrale GS-veier for mindre konflikt mellom trafikantergrupper i ulik hastighet (løpere vs syklister vs gående), for eksempel langs Kvaløyvegen og Eidvegen
- **Prioritere innsnevring** der man møter på hindringer heller enn å redusere kvaliteten på hele prosjektet med smalere løsning langs en hel strekning. «Ikke la det beste bli det godes fiende»
- **Vegetasjon som luftrensere:** Vegetasjon: Breivika/Flyplasstunnelen vil gi store endringer i areal, hvor store volumer med vegetasjon vil ha stor effekt på å dempe bl.a. støy. Er det mulig å bruke grønne vegger? Andre måter å få inn mye volum på? Grønne murer som støyskjermer der hvor det er plass til dette.
- **GSV-bruer:** synlige elementer som har stort potensiale som «landemerker». Det bør velges ut punkter som skal fremheves. Må gjøre det attraktivt- fint!- å gå og å sykle. God design må derfor være en målsetning i seg selv, utover bare det funksjonelle.
- **Kulverter og bruer:** Må ikke være mørke, bør kunne se gjennom en undergang. Trygghetsfølelse viktig. Avrundede brukar kan gi en åpnere konstruksjon. Fint eksempel på dette i Bodøpakken
- **Rundkjøringer** er aktuelt- ta med føringer også på rundkjøringer

MEDVIRKNING: INNSPILL FRA FAGMILJØENE

TROMSØ KOMMUNE

- Møter organiseres enhetsvis
- Første møte: Byplan 19. april
- Venter på dato fra øvrige enheter
 - Veg, VA, PIF

Medvirkning

- Innledende dialog med NODA høsten 2022.
- Omfang: estimert 40 timer.
- Planlegges gjennomført i mai.
- Forslag: Innspillsseminar med alle aktuelle interessenter.
 - Viktig å få stilt relevante spørsmål for at denne medvirkningen skal være reell.

asplan
viak

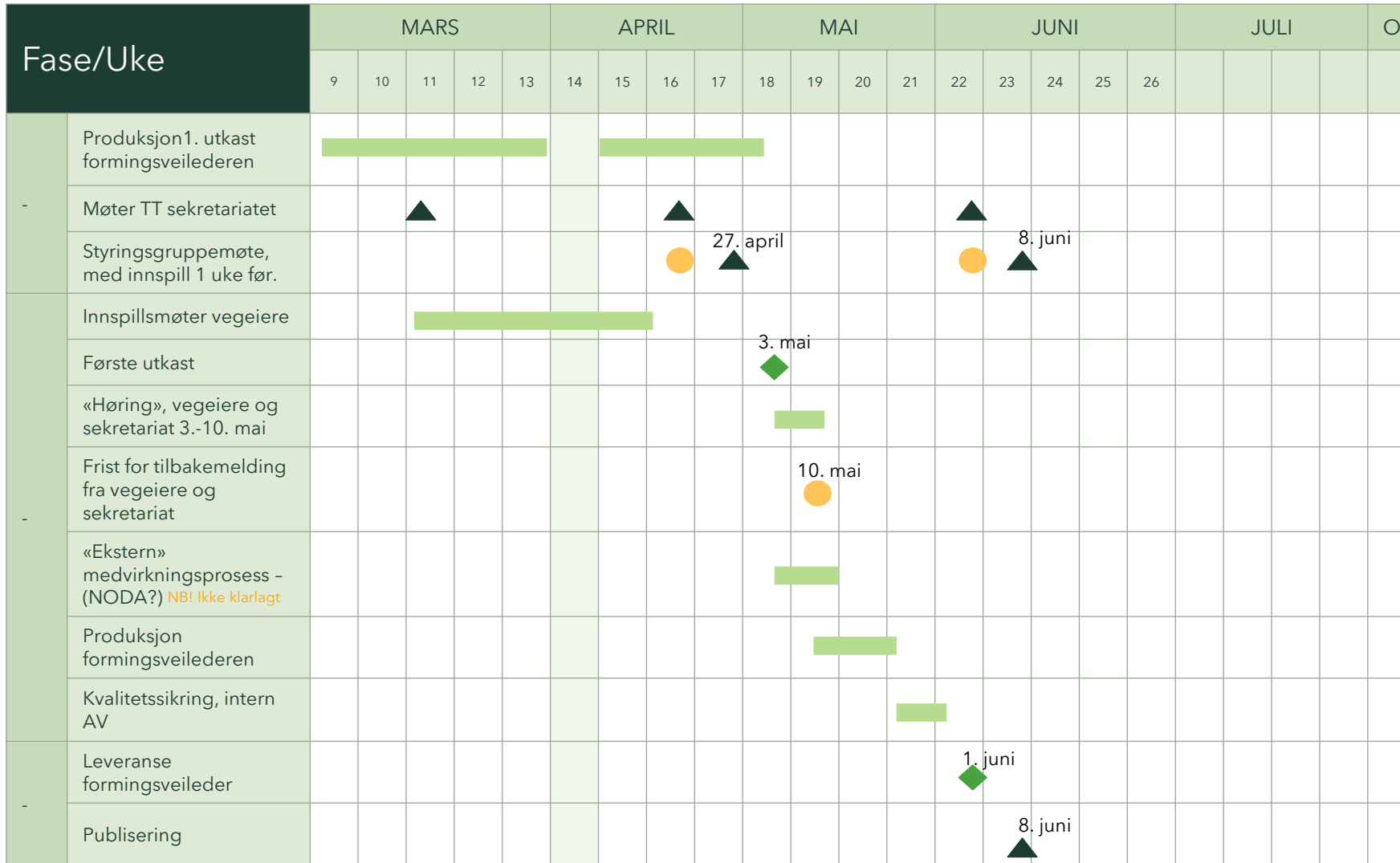
Referansebilde fra Harstadpakken:

Beplantning, belysning, sykkelveg med fortau, murer, kulvert

Foto: Asplan Viak

Fremdrift

▲ Møte ◆ Leveranse ● Andre frister/milepæler

USIKKERHET OG RISIKO

- Innspillmøter med Tromsø kommune: mangler møtedatoer med viktige enheter (vei, va, pif - flere?)
- Tilbakemelding fra og forankring hos vegeiere og andre «høringsparter» på førsteutkast: Svært kort frist og risiko for at det kommer inn mange nye og/eller motstridende kommentarer som forsinker arbeidet og krever et større omfang av prosess.
- Økonomi: Det er begrensede rammer for arbeidet med formingsveilederen. Arbeidet omfatter prosessledelse og medvirkning som kommer i tillegg til det kreative arbeidet og produksjon. Det er satt høye ambisjoner for hva formingsveilederen skal klare å løse for Tenk Tromsø.

Forslag for å styrke forankring og brukbarhet av formingsveilederen:

- Testperiode for prosjektene som starter høsten 2023. Revisjon etter test i prosjekt.
- Revisjon ved vedtak av nye handlingsprogram/ endring av porteføljen.

